

Література

Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Satura rādītājs

Вступ	2
Мета і задачі засвоєння курсу «Література».....	4
Зміст навчання	5
Порядок і час засвоєння навчального змісту	9
4 КЛАС	10
5 КЛАС	15
6 КЛАС	21
7 КЛАС	26
8 КЛАС	33
9 КЛАС	39
Форми та методичні прийоми оцінювання	43
Форми оцінювання	43
Навчальні посібники, які використовуються для засвоєння навчального змісту	46
Методи і методичні прийоми засвоєння літератури	46

Вступ

Програма «Література» розроблена у відповідності з вимогами Закону про освіту, Державного стандарту освіти для основної школи, стандарту «Література» для основної школи та Державного стандарту освіти України.

Програма «Література» призначена для основної школи і розрахована на 6 років навчання (4–9 класи) з розрахунку 1 навчальна година на тиждень в 4-му класі та 2 навчальні години на тиждень в 5–9-х класах. Всього на вивчення предмету «література» відводиться 385 годин. Кількість зумовлена наступним:

у 1–3 класах викладання рідної мови і читання відбувається інтегровано. Тісна взаємодія учбових предметів зберігається і в 4-му класі. Завдяки цьому вчитель може планувати формування читацьких вмінь учнів не лише при засвоєнні художніх творів, але і в процесі навчання рідної мови, образотворчого мистецтва, музики, природознавства, соціальних наук тощо;

у 5–9-х класах в програму навчання вводяться нові предмети (інформатика, історія, географія та інші), які орієнтовані на різносторонній розвиток учнів. Крім того, починається процес засвоєння базового змісту літератури. Тісний взаємозв'язок предметів естетичного циклу, до яких входить література, передбачає не тільки розвиток пізнавально-творчих умінь, але й систематичне збагачення емоційно-ціннісного досвіду учнів.

У програмі визначені цілі і задачі засвоєння курсу літератури, обов'язковий зміст учбового матеріалу і вимоги до його засвоєння, навчальні посібники і методи навчання літератури, а також форми і методичні прийоми оцінювання.

Зміст програми визначається трьома концептуальними положеннями:

літературна освіта є частиною єдиної системи естетичної освіти. В основі такого підходу – відношення до літератури як до мистецтва слова;

сприйняття літературного твору є специфічною діяльністю, яка дає можливість осягнути і пізнати зміст власного життя через мистецтво;

література визнається особливою формою засвоєння культурної традиції, оволодіння якою дає можливість учням відкрити власний неповторний образ, розвивати свою культурну ідентичність і соціокультурну толерантність.

Вивчення літератури як предмету естетичного циклу надає учням можливість:

засвоїти емоційно-ціннісний досвід людини,

збагатити власне світосприймання через засвоєння і переживання різних поглядів на світ,

формувати більш гнучке, багатогранне сприйняття дійсності.

Місце літератури в змісті базової освіти визначається наступними положеннями:

досвід спілкування з літературним твором формує систему відношень учня до дійсності;

діяльне сприйняття літературного твору сприяє формуванню пізнавальних (виділяти основний зміст тексту, події, явища, співвідносити його зі своїм досвідом і цінностями; бачити і виділяти проблеми, робити припущення про їх рішення та інші), комунікативних (вести

діалог, враховуючи різницю і подібність позицій; володіти мовою як засобом комунікації та інших) і творчих (виражати світ своїх почуттів і уяви в художньому тексті; здійснювати рефлексію своєї діяльності, поведінки, цінностей та інших) умінь учнів, необхідних для пізнання і засвоєння інших сфер освіти.

Міжпредметні зв'язки літератури втілюються в наступних напрямках:

література ↔ українська мова: в процесі вивчення літератури формуються навички мовної культури учнів, розуміння мови як елементу культури історичної епохи і загальнолюдської культури;

література ↔ предмети естетичного циклу: в процесі співставлення літературних творів з творами інших видів мистецтва формується уява учнів про художню мову різних видів мистецтва;

література ↔ історія: література формує в учнів уяву про реальність культури як про процес становлення людини; присвоєння досвіду духовно-морального життя людей різних культурно-історичних епох допомагає учневі зрозуміти власну культурну належність;

література ↔ географія: залучення географічного коментарю до аналізу літературних творів формує в учнів вміння орієнтуватися в просторі і коригувати в зв'язку з ними свої дії і поведінку.

Дана програма призначена для вчителів української літератури.

Мета і задачі засвоєння курсу «Література»

Мета навчального предмету

Вдосконалювати здібність учнів сприймати літературу як мистецтво слова, розвиваючи читацькі інтереси і вміння творчо реалізувати себе.

Задачі навчального предмету

В процесі засвоєння літератури необхідно створити умови для розвитку в учня.

4–6-х класів

вміння аналізувати елементи художнього твору і усвідомлювати їхню роль в реалізації авторського задуму;
сприйняття літератури як художнього відображення пам'яті народу;
фантазії, уяви і вміння використовувати літературну мову як спосіб самовираження;
розуміння моральних цінностей, відображених у літературному творі; відношення до літератури як до засобу пізнання навколишнього світу і внутрішнього світу людини;
вміння вибирати художні твори у відповідності зі своїм смаком, потребами і нахилами;

7–9-х класів

вміння аналізувати, інтерпретувати і оцінювати художні твори, співвідносити їхній зміст зі своїми почуттями, досвідом і цінностями;
сприйняття літератури як складової частини культури народу;
потреби в удосконаленні своїх творчих можливостей;
вміння аналізувати моральні цінності, відображені в літературному творі, відношення до літератури як до засобу пізнання, самовираження і спілкування;
естетичного смаку як орієнтиру самостійної читацької діяльності.

Зміст навчання

Структура програми відповідає структурі стандарту з літератури. Програма орієнтує вчителя на сукупність цілей, задач, етапів формування читацьких уявлень, знань і умінь.

Зміст предмету «Література» розкривається в трьох напрямках:

розуміння літератури як виду мистецтва;
оцінююче сприймання літературного твору, творча діяльність;
сприймання літератури як складової частини культури.

Компонент програми «Розуміння літератури як мистецтва слова»

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
<p>Розуміння внутрішніх законів мистецтва слова передбачає поступовий і цілеспрямований читацький розвиток учня. Основою читацького розвитку є вміння учнів, які формуються в процесі засвоєння змісту художнього твору. Даний процес є поєднання таких видів художньої діяльності:</p> <p>1. аналіз тексту і художнього світу, з'ясування їхньої будови, яка створена для повідомлення змісту;</p> <p>2. оцінювання тексту на основі його аналізу, коригування початкової гіпотези, наближення до розуміння художнього твору у взаємодії його елементів.</p> <p>Аналіз художнього тексту є спосіб, який допомагає більш глибоко, адекватно і самостійно розуміти зміст твору. Аналітична діяльність учня направлена на реконструкцію авторської картини світу, створеної за допомогою художніх образів.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Цілісне сприйняття літературного твору як особливого способу самопізнання і вираження себе. 2. Усна народна творчість як основа літератури. 3. Взаємодія теми, основної думки та сюжету. 4. Міфологічні, фольклорні та біблійні образи в літературі. 5. Художній світ фольклорного і літературного твору – образне відображення навколишнього середовища. 6. Взаємозв'язок характеру розповіді з життєвим матеріалом і творчою позицією автора. 7. Мова як будівельний матеріал художнього твору. 8. Порівняльний аналіз художніх творів різних 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення літературного характеру і способів його втілення. 2. Ідея художнього твору і його жанр. 3. Способи вираження авторської позиції в творі. 4. Вплив подій історії культури на задум автора і сприйняття читача. 5. Авторський задум, тематика, проблематика, ідейний зміст твору. 6. Взаємозв'язок елементів художнього твору (тематика, проблематика, ідея, сюжет і композиція, герої, мовні засоби). 7. Вираження авторської позиції в творах різних жанрів. 8. Історико-культурна епоха і художній світ автора.

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
Результатом аналітичної діяльності стає процес художнього переживання, в якому відбувається діалог читача-учня і письменника, який збагачує всі сторони особистості учня.	видів мистецтва.	9. Втілення «вічних» тем в літературі і мистецтві за допомогою різних художніх принципів. 10. Традиції і новаторство як основа розвитку літератури.

Компонент програми

«Оцінює сприйняття художнього твору, творча діяльність»

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
<p>Оцінює сприйняття художнього твору передбачає збагачення досвіду емоційно-оцінюючого переживання учнем подій і обставин, які зображені в художньому творі.</p> <p>Емоційно-оцінюючий компонент змісту навчання є суб'єктивним і виражається не в знаннях і вміннях, а в системі відношення учнів до дійсності і літератури, які проявляються в культурних потребах, мотивах, інтересах діяльності і оцінюючих уявленнях. У відповідності з цим особливої значимості набувають продуктивні види діяльності, які допомагають учням засвоїти різні способи творчого самовираження.</p> <p>Досвід творчої діяльності є важливою умовою розвитку читача і необхідний учневі для розвитку уяви, емоційно-естетичної сфери, для оволодіння мовою як засобом передачі думок, почуттів, внутрішнього світу людини. Власний творчий досвід збагачує читача розумінням</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Твір мистецтва як засіб вираження почуття і настрою людини. 2. Твір мистецтва як засіб вираження авторської позиції. 3. Літературний твір як засіб спілкування. 4. Художній твір як засіб пізнання навколишнього світу і себе в ньому. 5. Ілюстрування літературних творів (словесне і графічне). 6. Словесне малювання. 7. Творчий переказ. 8. Складання загадок. 9. Складання текстів за фольклорними, міфологічними, біблійними мотивами. 10. Складання власних текстів, які викликають певний настрій у слухачів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язок власного духовного досвіду з духовним досвідом літературних героїв. 2. Багатогранність сприйняття світу людиною. 3. Вплив художнього твору на духовний та емоційний світ читача. 4. Взаємозв'язок авторського і читачького світосприйняття. 5. Особисте сприйняття загальнолюдських проблем. 6. Складання есе. 7. Участь у рольовій грі. 8. Драматизація літературного твору/ його фрагментів. 9. Складання сценарію за літературним твором / його фрагментами. 10. Складання творів-роздумів.

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
авторського задуму. Уміння даного напрямку забезпечують демонстрацію учнями різних видів творчої діяльності: авторської (створення власних текстів), інтерпретаційної (висловлювання власної думки про твір, ілюстрування твору тощо), виконавчої (виразне читання, інсценування, драматизація твору).	11. Складання творів – розповідей і описів. 12. Складання анотацій і відгуків.	11. Складання творів різних жанрів.

Компонент програми «Сприймання літератури як складової частини культури»

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
<p>Для того, щоб адекватно зрозуміти літературний твір, учням необхідно засвоїти культуру інтерпретації тексту, пов'язану не тільки з володінням поняттями, але й зі знанням традицій. Поступове засвоєння історично-культурної традиції дає можливість учням інтерпретувати текст не довільно, а у відповідності з його художньою своєрідністю.</p> <p>Засвоєння культурної спадщини є необхідною умовою вдосконалення внутрішнього світу людини. Засвоюючи в процесі вивчення літератури загальнолюдські культурні образи, учень отримує своєрідний «ключ» до розуміння різноманітних культурних традицій, можливість побачити культуру з точки зору людей, які створили інші цінності, тобто основу для продуктивної взаємодії з носіями інших орієнтацій, етнокультурних традицій, стилів</p>	1. Орієнтування в книзі. 2. Особистість автора художнього твору. 3. Проведення календарних свят з використанням обрядової поезії різних народів. 4. Традиційні інформаційні джерела(засоби масової інформації, довідкова, енциклопедична література). 5. Краєзнавчі матеріали як засіб розуміння творчості письменника (музеї, бібліотеки, театри, культурно-історичні місця).	1. Історично-культурні події, пов'язані зі змістом художнього твору. 2. Історично-культурна епоха і художній світ автора. 3. Вплив культури епохи на сприйняття літературного твору читачами. 4. Загальнолюдські цінності в літературі і мистецтві різних народів. 5. Різноманітність підходів в розгляді духовних проблем – основа діалогу між людьми, культурами, епохами. 6. Значення культурної спадщини для особистості і культури в цілому. 7. Значущість культури окремого народу в загальносвітовій. 8. Література і мистецтво як можливість діалогу

Загальна характеристика	Етапи літературного навчання	
	4–6-і класи (175 год.)	7–9-і класи (210 год.)
ЖИТТЯ.		культур. 9. Традиційні і нетрадиційні інформаційні джерела (засоби масової інформації, довідкова, енциклопедична література, інтернет).

Порядок і час засвоєння навчального змісту

Зміст навчання, який засвоюють учні в кожному класі, поділено на теми. В основі запропонованої системи тем – послідовність оволодіння учнями культурою інтерпретації тексту, яка пов'язана з володінням поняттями і знанням традицій. В процесі навчальної діяльності учні виводять і формулюють поняття теорії літератури, необхідні для аналізу і інтерпретації художніх творів. При цьому в залежності від набутих навичок поступово ускладнюється характер естетичної діяльності учнів. Темі розміщені в програмі у відповідності з вертикальним принципом взаємозв'язку теоретичних понять.

Кожна тема програми розкривається за допомогою системи підтем, які орієнтовані на проблеми, розуміння яких необхідне для засвоєння даної теми. В основу програми покладено принцип варіантності, який дає змогу вчителю самостійно вибирати автора і художній твір, а також шлях вивчення конкретної теми. Тому в програмі є рекомендації відносно їх відбору:

Естетична цінність, пізнавальний і виховний потенціал твору;

Відповідність форми і змісту віковим інтересам та інтелектуальним можливостям учнів;

Відповідність змісту творів меті і завданням літературної освіти;

Жанрово-видова, стильова різноманітність творів, їхня багатогранність з точки зору відображення життєвого матеріалу;

Навчальний матеріал розміщено в програмі таким чином, що в межах кожного напрямку діяльності сформульовані вміння, які повинні бути сформовані в процесі засвоєння тієї чи іншої теми. В межах кожної теми виділені літературознавчі поняття, які необхідно засвоїти в процесі літературної освіти як необхідні для аналізу і творчої інтерпретації художнього твору.

Такий розподіл навчального матеріалу дасть змогу вчителю:

Зрозуміти послідовність і систематичність в процесі формування читацьких вмінь учнів;

Включити в учбовий процес власний соціокультурний досвід і передати учням власне оцінююче відношення до літератури.

4 КЛАС

Тема 1

Пізнання і вираження себе через мистецтво (8 годин)

Рекомендовані підтеми:

Мистецтво як можливість пізнавати світ.

Людина – предмет художнього пізнання.

Самовираження людини за допомогою різноманітних видів мистецтва.

Вираження настрою, почуттів, думок за допомогою слова.

Задачі:

Формувати уявлення про роль літературного твору як засобу вираження почуттів і настрою людини.

Вдосконалювати вміння співпереживати героям літературного твору.

Сприймати книги як систему взаємозв'язаних компонентів (інформація про автора, зміст, заголовок).

Планований результат.

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприймання літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Поглиблює уявлення про різноманітні види мистецтва (словесне, музичне, образотворче).</p> <p>Збагачує уяву про різноманітність емоцій, виражених за допомогою мистецтва.</p> <p>Відрізняє художній текст від науково-популярного на конкретних прикладах.</p> <p>Вчиться визначати настрій ліричного твору, його відтінки.</p> <p>Вчиться знаходити в творі порівняння, пояснювати його.</p> <p>Вчиться знаходити в літературному творі засоби авторського відношення до героїв та подій твору.</p>	<p>Уявляє картини і героїв твору.</p> <p>Порівнює власні переживання літературних героїв.</p> <p>Виражає своє емоційне відношення до прочитаного.</p> <p>Відноситься до літературного твору як до засобу вираження почуттів і настрою людини.</p> <p>Вчиться порівнювати ілюстрації до літературних творів, зроблені різними художниками.</p> <p>Вчиться розповідати про героя літературного твору.</p> <p>Вчиться творчо переказувати літературний твір, виражаючи своє відношення до героїв та подій.</p>	<p>Орієнтується в книзі: знаходить інформацію про автора, зміст, заголовок.</p> <p>Вчиться співвідносити зміст літературного твору із особистістю автора.</p> <p>Вчиться впізнавати фольклорний і літературний твір по анотації (змісту).</p>

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприймання літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
Вчиться прогнозувати зміст літературного твору за заголовком.	Удосконалює навички виразного читання (темп, ритм, логічний наголос, паузи, мелодика).	

Тема 2

Усна народна творчість і література (12 годин)

Рекомендовані підтеми:

Усна народна творчість як проявлення усної форми мови.

Жанри фольклорних творів: народні пісні, легенди, казки.

Фольклорна і літературна казка.

Вираження авторської точки зору через вчинки героїв та події.

Фольклорні мотиви в літературному творі.

Задачі:

Формувати уявлення про фольклор як основу літератури.

Розвивати сприйняття фольклорного твору як відображення моральних устоїв народу.

Удосконалювати вміння виражати своє відношення до вчинків героїв і подій фольклорного і літературного твору, а також до моральних цінностей, відображених у художньому тексті.

Планований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприймання літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
Розрізняє літературні і фольклорні казки. Знаходить у фольклорному творі порівняння і пояснює його значення. Розмежовує своє відношення до героїв і подій твору і авторське. Вчиться порівнювати героїв і події фольклорного і авторського твору.	Творчо переказує казку, включаючи елемент міркування, опису природи, зовнішнього вигляду героїв, обстановки. Вчиться складати (колективно чи індивідуально) свій варіант розвитку сюжету знайомої казки. Вчиться ілюструвати (словесно і графічно) фрагменти літературного твору.	Розповідає про автора, використовуючи інформацію підручника і зміст літературного твору. Вчиться знаходити в тексті фольклорного твору народне відношення до моральних цінностей.

Розуміння літератури як виду мистецтва	Цінносне сприймання літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Вчиться знаходити взаємозв'язки між подіями твору, вчинками героїв і їхніми характеристиками.</p> <p>Вчиться відрізнати оповідання і казку.</p> <p>Вчиться складати простий план.</p> <p>Вчиться пояснювати своє відношення до вчинків героїв.</p> <p>Вчиться прогнозувати зміст твору за розвитком сюжету.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>жанр фольклору (народна пісня, казка, легенда); літературна казка.</p>	<p>Вчиться драматизувати казку.</p>	

Тема 3

Тема і головна думка художнього твору (15 годин)

Рекомендовані підтеми:

різноманітність тем літературних творів.

роль автора в розкритті характеру героїв через єдність подій і вчинків.

характер і вчинки героїв, засоби художнього вираження.

зв'язок теми і головної думки літературного твору.

Задачі:

Формувати уявлення про літературний твір як спосіб вираження.

Удосконалювати вміння виражати власні емоції і роздуми за допомогою художнього слова.

Давати змогу знаходити в літературному творі близьку кожному читачу тему.

Планований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Цінносне сприйняття твору, творча діяльність	Сприйняття літератури як складової частини культури
<p>Знаходить в літературному творі епітет, порівняння, розуміє і пояснює їхнє значення.</p> <p>Пояснює своє відношення до вчинків героїв.</p> <p>Складає простий план.</p> <p>Вчиться порівнювати героїв, оцінювати їх вчинки.</p> <p>Вчиться співвідносити головну думку з темою художнього твору.</p> <p>Вчиться виявляти комічні елементи в художньому творі.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>тема художнього твору;</p> <p>головна думка художнього твору;</p> <p>пейза.</p>	<p>Порівнює власні переживання з переживаннями головних героїв твору.</p> <p>Розповідає про героя літературного твору.</p> <p>Творчо переказує літературний твір.</p> <p>Вчиться співвідносити літературний і живописний пейзаж.</p> <p>Вчиться складати словесний пейзаж, підбираючи до нього ліричну чи живописну ілюстрацію.</p> <p>Вчиться складати казку, використовуючи сюжетні схеми і композицію народної казки.</p>	<p>Розповідає про автора, використовуючи отриману інформацію.</p> <p>Вчиться вибирати книги згідно зі своїми читацькими інтересами.</p>

Виконання вимог стандарту

На кінець 4-го класу учень

Вчиться	Вміє
<p>Усвідомлювати подібність і відмінність літератури та інших видів мистецтва (музика, живопис та ін.).</p> <p>Відрізнити художній текст від інших видів тексту.</p> <p>Знайомитись з фольклорними сюжетами в авторських творах.</p> <p>Знайомитись з фольклорними творами різних жанрів (приказка, поговорка, казка та ін.).</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних родів, видів і жанрів (вірш,</p>	<p>Оцінювати ілюстрацію до літературного твору, порівнює різні авторські бачення подій і героїв.</p> <p>Розуміє емоційне звучання літературного твору.</p> <p>Переказує літературний твір, розкриваючи інформацію про місце, час дії, події, персонажі.</p> <p>Орієнтується в структурі книги.</p> <p>Проявляє інтерес до поглиблення своїх знань про особистість автора</p>

Вчиться	Вміє
<p>казка, оповідання та ін.).</p> <p>Визначати основну тему і головну думку літературного твору.</p> <p>Характеризувати персонажів літературного твору і оцінювати їхню роль у розвитку сюжету.</p> <p>Визначати особливості авторської мови, а саме: епітет, персоніфікація, порівняння.</p> <p>Сприймати елементи комічного і трагічного в художніх творах.</p> <p>Висловлювати власну думку і включатися в бесіду про літературний твір.</p> <p>Виразно читати художній текст, висловлюючи власне розуміння і відношення.</p> <p>Оцінювати читання інших і власне читання згідно з критеріями, які розроблені разом з вчителем.</p> <p>Писати анотацію літературного твору.</p> <p>Складати текст-опис і розповідь на літературні і вільні теми.</p> <p>Писати казки, використовуючи сюжетні схеми і композицію народних казок.</p> <p>Оцінювати власні тексти і тексти однокласників за критеріями, які розроблені разом з вчителем.</p> <p>Інсценувати казку, вірш (інше), що містить діалоги.</p> <p>Знайомитись з творами національної і зарубіжної усної творчості.</p> <p>Знайомитись з традиційними джерелами отримання інформації і орієнтується в бібліотеці своєї школи, міста, знаходити необхідну інформацію.</p> <p>Знайомитись з культурно-історичними місцями свого району (міста).</p>	<p>літературного твору.</p>

5 КЛАС

Тема 1

Усна народна творчість і література (20 годин)

Підтеми:

Усна народна творчість як відображення усної форми мовлення.

Жанри фольклорних творів: казка, переказ, легенда, прислів'я, приказка, загадка.

Фольклорна і літературна казка.

Вираження авторської точки зору через вчинки героїв та події.

Фольклорні мотиви в літературному творі.

Задачі:

Формувати уявлення про фольклор як основу літератури.

Розвивати сприйняття фольклорного твору як відображення моральних основ народу.

Вдосконалювати вміння виражати своє відношення до вчинків героїв і подій фольклорного і літературного твору, а також до моральних цінностей, відображених в художньому тексті.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
Розрізняє літературні і фольклорні казки. Розрізняє казку і п'єсу-казку. Знаходить в фольклорному творі тропи (постійний епітет, порівняння), пояснює їх значення. Розрізняє своє відношення до героїв і подій і авторське. Вчиться розрізняти жанри фольклорних творів(казка, переказ, легенда, прислів'я, приказка, загадка). Вчиться порівнювати героїв і події фольклорного і	Творчо переказує казку, включаючи елементи роздуму, опису природи, зовнішнього вигляду героїв, обставин. Складає загадки, використовуючи порівняння і персоніфікацію. Вчиться створювати (колективно або індивідуально) свій варіант розвитку сюжету відомої казки. Вчиться ілюструвати (словами і графічно) фрагменти літературного твору. Вчиться драматизувати казку.	Розповідає про автора, використовуючи інформацію підручника і зміст літературного твору. Вчиться знаходити в тексті фольклорного твору відношення народу до моральних цінностей.

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>авторського твору.</p> <p>Вчиться знаходити взаємозв'язок між подіями твору, вчинками героїв і їхніми характерами.</p> <p>Вчиться розрізняти оповідання і казку.</p> <p>Вчиться складати простий план.</p> <p>Вчиться пояснювати своє відношення до вчинків героїв.</p> <p>Вчиться прогнозувати зміст твору за розвитком сюжету.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>жанри фольклору (казка, переказ, легенда, прислів'я, приказка, загадка);</p> <p>п'єса-казка, літературна казка.</p>	<p>Вчиться писати твір за прислів'ями та приказками.</p>	

Тема 2

Духовні цінності в літературі

(50 годин)

Підтеми:

Моральні устої народу в літературі (працелюбність, сміливість, доброта, щедрість душі, віра в майбутнє).

Духовний світ людини в літературі і мистецтві.

Особливості зображення навколишнього світу і людини в епосі і ліриці.

Задачі:

Формувати уявлення про основні особливості епосу і лірики.

Розвивати вміння співвідносити духовні проблеми, відображені в художньому творі, зі своїм власним життєвим досвідом.

Розвивати вміння виражати свою думку про проблеми художнього твору (письмово і усно).

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Розрізняє епічні і ліричні твори.</p> <p>Вчиться бачити особливості зображення внутрішнього світу людини в епосі і ліриці.</p> <p>Вчиться розрізняти авторську розповідь і мову героїв.</p> <p>Вчиться виявляти взаємозв'язок між змістом та формою поетичного твору (темп, ритм, строфа, рима).</p> <p>Вчиться пояснювати мотиви поведінки героїв.</p> <p>Вчиться досліджувати роль фольклорних мотивів в літературному творі.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>монолог, діалог;</p> <p>епос, лірика;</p> <p>мова автора і мова дійових осіб;</p> <p>ліричний вірш;</p> <p>ритм, рима, строфа;</p> <p>літературний портрет;</p> <p>епітет, порівняння, пейзаж;</p> <p>відгук.</p>	<p>Бачить моральні цінності, відображені в художньому творі.</p> <p>Вчиться виражати своє розуміння моральних цінностей (письмово і усно).</p> <p>Вчиться брати участь в обговоренні літературного твору.</p> <p>Вчиться оцінювати читання інших і власне читання у відповідності з критеріями, створеними разом з учителем.</p> <p>Вчиться писати відгук на літературний твір.</p>	<p>Знаходить в художньому творі відображення моральних традицій народу.</p> <p>Сприймає художній твір як відображення духовних традицій народу.</p> <p>Вчиться складати історично-культурні коментарі до літературного твору, використовуючи інформацію підручника.</p> <p>Вчиться використовувати різні інформаційні джерела для поповнення знань (додаткову, енциклопедичну літературу, засоби масової інформації).</p>

Рекомендовані твори

Народні казки.

Народні перекази та легенди.

Прислів'я та приказки.

Загадки.

І. Я. Франко «Фарбований Лис».

А. І. Шиян «Котигорошко».

Т. Г. Шевченко «Мені тринадцятий минало.», «Сон», «На Великдень, на соломі...» «А. О. Козачковському.», «І досі сниться: під горою...».

І. Я. Франко «Грицева шкільна наука».

М. М. Коцюбинський «Ялинка», «Ранок у лісі».

Леся Українка «Колискова.», «Зоряне небо», «Вечірня година», «Співець».

А. Ю. Тесленко «Школяр».

В. К. Винниченко «Федько-халамидник».

П. Г. Тичина «Хор лісових дзвіночків», «Дош», «Пробіг зайчик», «Де тополя росте...».

В. М. Сосюра «Зима», «Люблю весну».

Б. С. Лепкий «Орли».

Я. Д. Качура «Іван Богун».

Л. І. Смілянський «Лідер».

А. С. Малишко «Вчителька», «Гомін, гомін по діброві».

М. І. Чабанівський «Вірний».

Д. Г. Білоус «Вічно жива», «Хліб і слово».

Б. М. Харчук «Новолітування».

В. С. Земляк «Тихоня».

В. А. Симоненко «Грудочка землі», «Салюти миру».

Є. П. Гуцало «Лось».

В. Я. Бровченко «Два хлопчики», «Бесіда з внучкою про хліб».

В. С. Близнець «Кривенька».

А. І. Давидов «Рятували Конотоп».

Виконання вимог стандарту

На кінець 5-го класу учень

Вчиться	Вміє
<p>Усвідомлювати подібність і різницю між літературою та іншими видами мистецтва (музика, живопис, скульптура).</p> <p>Знайомитись з різними літературними видами.</p> <p>Знайомитись з фольклорними творами різних жанрів (казка, переказ, легенда, прислів'я, приказка, загадка).</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних родів (епос, лірика, драма), видів і жанрів (вірш, байка, казка, оповідання, афоризм, п'єса-казка).</p> <p>Визначати особливості авторської мови, в тому числі тропи: епітет, порівняння, метафора.</p> <p>Сприймати елементи трагічного в літературних творах.</p> <p>Висловлювати власну думку і включається в бесіду про літературний твір.</p> <p>Знайомитись з елементами побудови літературного твору: композиція, сюжет, система персонажів, художня мова.</p> <p>Визначати сюжетно-композиційні елементи літературного твору: пейзаж, портрет, інтер'єр.</p> <p>Писати анотацію на літературний твір.</p> <p>Складати текст-опис і розповідь на літературні та вільні теми.</p> <p>Оцінювати власні тексти і тексти однокласників за критеріями, які вироблені разом з учителем.</p>	<p>Відрізняти художній текст від інших видів текстів.</p> <p>Знайомий з літературними родами.</p> <p>Визначає основну тему і головну думку літературного твору.</p> <p>Впізнає фольклорні сюжети в авторських творах.</p> <p>Характеризує персонажі літературного твору і оцінює їхню роль у розвитку сюжету.</p> <p>Сприймає елементи комічного в літературних творах.</p> <p>Виразно читає художній текст, виражаючи власне розуміння і відношення.</p> <p>Оцінює читання інших і власне читання у відповідності з критеріями, виробленими разом з учителем.</p> <p>Пише казки, використовуючи сюжетні схеми і композицію народних казок.</p> <p>Інсценує байку, вірш, які вміщують в собі діалоги.</p> <p>Виявляє інтерес до розвитку фантазії, формування асоціацій.</p> <p>Знайомий з творами національного і зарубіжного усного народного мистецтва.</p> <p>Виявляє інтерес до діяльності, пов'язаної з культурними традиціями народу (традиційні свята, етнографічні міроприємства і т. д.).</p> <p>Вибирає книги у відповідності зі своїми читацькими інтересами.</p>

Вчиться	Вміє
<p>Знайомитись з літературними творами різних видів.</p> <p>Знайомитись з традиційними джерелами отримання інформації і орієнтується в бібліотеці своєї школи, міста, знаходить необхідну інформацію.</p> <p>Знайомитись з культурно-історичними місцями свого району (міста).</p>	

6 КЛАС

Тема 1

Художній світ фольклорного і літературного твору (50 годин)

Підтеми:

Художній світ фольклорного і літературного творів – образне відображення реального світу.

Літературний твір як взаємозв'язок елементів: сюжету, композиції, мовної побудови.

Сюжетно-композиційні елементи: епізод (явище в драмі), художній простір і час, заголовок, пейзаж, інтер'єр.

Мовна побудова літературного твору: розповідь автора і мова героїв, особливості художньої мови (лексика, стилістика, тропи (епітети, порівняння, метафори, персоніфікація, гіперболи, алегорії), темп і ритм.

Задачі:

Формувати уявлення про художні образи.

Розвивати уявлення про побудову літературного твору (сюжет, композиція, мовленнєвий ряд).

Зацікавити поширенням і збагаченням знань про культурні традиції народу.

Розвивати вміння висловлювати і обґрунтовувати власну точку зору, говорячи про художній світ літературного твору (монологічно і діалогічно).

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
Відрізняє художній текст від інших видів тексту за його ознаками. Сприймає літературний твір як образне відображення дійсності. Знайомий з елементами побудови літературного твору (композиція, сюжет, система персонажів, художня мова). Визначає особливості авторської мови (лексика, фразеологія, тропи, темп, ритм). Визначає тему і головну думку літературного	Складає твір-опис, використовуючи сюжетно-композиційні мовні елементи літературного твору. Оцінює власні творчі роботи, а також роботи однокласників за спільно розробленими критеріями. Створює ілюстрації (словесні і графічні) до літературних творів. Бере участь в обговоренні літературного твору. Вчиться збирати матеріал про характер, вчинки,	Використовує історично-культурні коментарі до літературних творів для збагачення своїх фонових знань. Проявляє інтерес до розширення і збагачення своїх знань про культурні традиції народу. Вчиться використовувати різні інформаційні джерела для поповнення фонових знань (довідкову, енциклопедичну літературу, засоби масової інформації).

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>твору.</p> <p>Впізнає фольклорні сюжети в авторських творах.</p> <p>Вчиться визначати жанр фольклорного твору (коломийка, анекдот, байка).</p> <p>Вчиться аналізувати сюжетно-композиційні елементи літературного твору (епізод, художній простір і час, заголовок, пейзаж, інтер'єр).</p> <p>Вчиться аналізувати мовленнєвий ряд літературного твору: авторська розповідь і мова героїв, лексика, стилістика, тропи, темп і ритм.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>художній образ;</p> <p>стиль;</p> <p>пейзаж, інтер'єр.</p>	<p>портрет літературного героя.</p> <p>Усно малює («оживлює» текст).</p>	

Тема 2

Зв'язок художнього світу літературного твору з особистістю автора (20 годин).

Підтеми:

Залежність художнього світу літературного твору від творчої індивідуальності письменника, від предмету зображення.

Художній світ як відображення авторського відношення до дійсності в творах різних видів та жанрів (ліричний вірш, байка, літературна казка, оповідання, повість, афоризм).

Особливості комічного зображення дійсності.

Задачі:

Поглибити сприйняття літературного твору як відображення відношення автора до дійсності.

Зацікавити збагаченням знань про особистість автора художнього твору.

Розвивати жанрову пам'ять (жанрове чекання).

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Розрізняє жанри літературних творів (ліричний вірш, байка, літературна казка, оповідання, повість, анекдот, народна пісня).</p> <p>Знаходить в літературному творі способи вираження авторського відношення до дійсності.</p> <p>Вчиться розрізняти гумористичні та сатиричні літературні твори.</p> <p>Знайомиться з жанром роману.</p> <p>Засвоює поняття: гумор, сатира; оповідання, повість.</p>	<p>Бере участь в обговоренні творів різних видів мистецтва.</p> <p>Виразно читає художній текст.</p> <p>Оцінює читання інших і власне читання у відповідності з критеріями, визначеними разом з учителем.</p> <p>Інсценує діалог з розповідного твору.</p> <p>Пише анотацію та відгук на літературний твір.</p> <p>Вчиться писати твір-роздум.</p>	<p>Розповідає про автора літературного твору, використовуючи отриману інформацію.</p> <p>Використовує традиційні джерела інформації для поповнення фонових знань (довідкову, енциклопедичну літературу, засоби масової інформації).</p> <p>Виявляє інтерес до діяльності, пов'язаної з культурними традиціями народу.</p> <p>Вибирає книги у відповідності зі своїми читацькими інтересами.</p> <p>Вчиться порівнювати гумористичне і сатиричне зображення дійсності в кінофільмах, театральних спектаклях.</p>

Рекомендовані твори

Українські народні пісні (обрядові, веснянки, історичні, коломийки, пісні 20-го століття).

Народні байки та анекдоти.

Т. Г. Шевченко «І золотої й дорогої», «Зоре моя вечірняя.», «Над Дніпровою сагою».

П. О. Куліш «Ориця».

Л. І. Глібов «Лисиця-жалібниця», «Щука».

Марко Вовчок «Горпина».

А. Я. Чайковський «З глибини віків».

Б. Д. Грінченко «Грицько».

Т. Г. Бордуляк «Дід Макар».

Олександр Олесь «Рідна мова в рідній школі», «Печенізька облога Києва».

П. Г. Тичина «Де тополя росте...», «Гаї шумлять...».

М. Т. Рильський «Синові», «Перед грозою», «Пісні», «Коні».

В. М. Сосюра «Гей, рум яні мої небокраї...», «Весняний сад, квітки барвисті...», «Хто в рідному краї...», «Білі коні зими десь летять, як громи...».

Остап Вишня «Перший диктант».

П. М. Воронько «Люблю я ліс!», «Пахне хліб», «Школа батьків», «Солодка вода».

М. С. Вінграновський «Грім», «Первінка».

Д. В. Павличко «Добрий день», «У дитячому серці жила Україна», «Пішачок».

Виконання вимог стандарту

На кінець 6-го класу учень

Вчиться	Вміє
Сприймати літературний твір як образне відображення дійсності. Аналізувати систему персонажів літературного твору. Знайомитись з фольклорними, міфологічними і біблійними образами в авторських творах. Порівнювати героїв літературного твору з героями творів інших видів мистецтва (живопис, театр, кіно), характеризуючи їхні загальні і відмінні ознаки. Аналізувати заголовок і композицію літературного твору. Аналізувати особливості авторської мови, в тому числі тропи: епітет, персоніфікація, паралелізм, метафора, гіпербола, алегорія. Виразно читати художній текст, враховуючи авторську і власну читацьку позицію.	Усвідомлює подібність і відмінність літератури з іншими видами мистецтва (музика, живопис, скульптура). Знайомий з фольклорними творами різних жанрів (прислів'я, приказка, загадка, казка, анекдот, народна пісня). Знайомий з літературними творами різних родів (епос, лірика, драма), видів і жанрів (вірш, байка, казка, оповідання, афоризм, п'єса-казка). Знайомий з елементами побудови літературного твору: композиція, сюжет, система персонажів, художня мова. Визначає сюжетно-композиційні елементи літературного твору: пейзаж, портрет, інтер'єр. Визначає особливості авторської мови, в тому числі тропи: епітет, порівняння, метафора. Сприймає елементи трагічного в літературних творах.

Вчиться	Вміє
<p>Оцінювати читання інших і власне читання у відповідності з самостійно виробленими критеріями.</p> <p>Оцінювати власний переказ і перекази, зроблені однокласниками, за самостійно розробленими критеріями.</p> <p>Оцінювати відображені в літературних творах життєві явища.</p> <p>Складати текст-роздум на літературну та вільну теми.</p> <p>Складати повідомлення про літературний твір.</p> <p>Писати аргументоване есе на літературну та вільну теми.</p> <p>Знайомитись з міфами, героїчним епосом народів світу.</p> <p>Цілеспрямовано вибирати і використовувати різні традиційні джерела інформації.</p> <p>Знаходити і характеризувати історично-культурні факти, відображені в літературних творах.</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних видів і жанрів та їхніми авторами.</p>	<p>Виявляє інтерес до творів різних видів та жанрів.</p> <p>Складає текст-опис і розповідь на літературні та вільні теми.</p> <p>Оцінює власні тексти і тексти однокласників за критеріями, які вироблені разом з учителем.</p> <p>Висловлює власну думку і включається в бесіду про літературний твір.</p> <p>Пише анотацію і відгук на літературний твір.</p> <p>Виявляє інтерес до творчого самовираження в процесі читання літературного тексту.</p> <p>Виявляє інтерес до творчого самовираження в процесі складання власного тексту.</p> <p>Виявляє інтерес до розширення і збагачення власних знань про культурні традиції народу.</p> <p>Знайомий з традиційними джерелами отримання інформації і орієнтується в бібліотеці своєї школи, міста, вміє знаходити необхідну інформацію.</p> <p>Знайомий з культурно-історичними місцями свого району (міста).</p>

7 КЛАС

Тема 1

Пісенна творчість українського народу (15 годин)

Підтеми:

Моральні закони народу в фольклорі.

Духовний світ людини в українській пісні, думі, баладі, романсі.

Особливості зображення навколишнього світу і людини в усній народній творчості.

Задачі:

Збагачувати розуміння образної природи художнього мовлення.

Збагачувати уявлення про відображення традицій народу в обрядовій поезії.

Розвивати мовлення образними виразами з народної мови.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Розрізняє за жанром українські народні пісні.</p> <p>Засвоює такий жанр як народна балада, вміє визначити його в художньому творі.</p> <p>Засвоює різноманітність фольклорних жанрів.</p> <p>Засвоює художні особливості народної творчості.</p> <p>Знайомиться з особливим жанром українського фольклору – народними думами.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>пісня;</p> <p>балада;</p> <p>романс.</p>	<p>Вчиться будувати усне повідомлення на задану тему.</p> <p>Інсценізує народну пісню.</p> <p>Створює ілюстрації до народних пісень.</p> <p>Організовує свято української пісні.</p> <p>Вчиться писати твір на тему:»У чому чарівна краса української пісні?«</p>	<p>Виявляє інтерес до поширення і збагачення своїх знань про культурні традиції народу.</p> <p>Вчиться розповідати про традиції свого народу, використовуючи досвід своєї родини.</p> <p>Вчиться проводити календарні свята, використовуючи обрядову поезію.</p>

Тема 2

Зображення людини в літературі (25 годин)

Підтеми:

Роль головних і другорядних героїв в розвитку сюжету.

Літературний характер.

Групування персонажів у епічному творі.

Ідеальні герої, антигерої.

Ліричний герой.

Характер літературного героя і способи його вираження.

Задачі:

Вдосконалювати вміння співвідносити особистий духовний досвід з досвідом літературних героїв.

Розвивати вміння виражати власне відношення до літературного героя.

Формувати уявлення про особливості зображення історичних особистостей в художній літературі.

Зацікавити читанням літературних творів, які по-різному зображують людину.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
Знайомиться з різноманітними літературними героями. відрізняє літературного героя від реально існуючої особистості. Визначає роль головних і другорядних героїв в розвитку сюжету. Аналізує мотиви поведінки героя в різних життєвих ситуаціях. Знаходить комічні та трагічні риси літературних героїв. вчиться розкривати духовний світ героя, спосіб	Розуміє, що літературний герой виражає певну моральну позицію. Збирає і аналізує матеріал про літературного героя, створює його характеристику. Формулює і аргументує свою думку про літературні образи. Вчиться писати пейзажний етюд. Вчиться писати відгук на прочитану книжку. Вчиться аналізувати вірш	Порівнює головних і другорядних героїв в творах різних видів мистецтва (література і музика, література і живопис). Виявляє інтерес до знайомства з творами, які по-різному зображують людину. Вчиться порівнювати літературного героя з його історичним прототипом. Вчиться використовувати електронні і аудіовізуальні джерела інформації для поповнення знань про літературних героїв

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>його думок.</p> <p>Вивчає способи викладу матеріалу в епічному творі.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>лірика та її жанри;</p> <p>двоскладові віршові розміри;</p> <p>метафора (метонімія, синекдоха);</p> <p>епічні твори та їх види;</p> <p>строфа;</p> <p>притча;</p> <p>літературний характер;</p> <p>трискладові віршові розміри, цезура</p>		

Тема 3

Автор- оповідач- герой- читач (30 годин)

Підтеми:

авторська позиція по відношенню до подій і героїв твору.

способи вираження авторської позиції в творі: автор і оповідач, характер розповіді.

залежність характеру розповіді і зображення героїв від світогляду, задуму, творчої позиції художника.

вплив подій історії і культури на задум автора і сприйняття читача.

Задачі:

Розвивати сприйняття літературного твору як вираження світогляду письменника.

Збагачувати знання про події історії і культури, пов'язані з літературним твором.

Поглиблювати уявлення про багатогранність сприйняття світу людиною.

Розвивати інтерес до літературних творів, які відображають різні моральні і світоглядні позиції.

Вдосконалювати вміння виражати власну позицію (етичну, моральну, світоглядну...).

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Відрізняє автора від оповідача.</p> <p>Аналізує авторське відношення до подій і героїв твору.</p> <p>Відрізняє авторську позицію від поглядів літературного героя.</p> <p>Порівнює літературних героїв, створених різними авторами.</p> <p>Вчиться аналізувати світогляд і творчу позицію письменника.</p> <p>Вчиться співвідносити характер розповіді і зображення героїв з задумом письменника.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>композиція;</p> <p>новела;</p> <p>поетичні фігури: анафора, інверсія;</p> <p>медитація;</p> <p>білий вірш;</p> <p>обрамлення;</p> <p>ідейний зміст твору;</p> <p>автобіографічний твір;</p> <p>диалогія. Літературні роди та жанри.</p>	<p>Вчиться рецензувати відповідь однокласника.</p> <p>Створює твір-мініатюру на основі життєвих вражень.</p> <p>Вчиться працювати з ілюстрацією до художнього твору.</p> <p>Формулює і аргументує свою точку зору на творчу позицію і світогляд письменника.</p> <p>Бере участь у рольовій грі (інтерв'ю з автором, героєм, читачем).</p> <p>Вчиться порівнювати свої погляди, етичні і естетичні проблеми з точкою зору письменника.</p> <p>Вчиться позитивно сприймати різноманітність поглядів на світ і літературу.</p>	<p>Знаходить в літературному творі відображення поглядів письменника.</p> <p>Використовує традиційні джерела інформації для збагачення історично-культурних знань (довідкову, енциклопедичну літературу, засоби масової інформації, музеї, бібліотеки).</p> <p>Виявляє інтерес для поповнення і поглиблення знань, необхідних для розуміння літературного твору.</p> <p>Вчиться співставляти отриману із різних джерел інформацію про літературний твір.</p> <p>Вчиться використовувати електронні і аудіовізуальні джерела інформації для збагачення історично-культурних знань.</p>

Рекомендовані твори

Обрядові пісні: жнивні пісні, русальні та купальські пісні, колядки та щедрівки.

Народні думи.

Народні балади.

Ліричні пісні.

Українські романси.

Т. Г. Шевченко «Тополя», «Заповіт», «Мені однаково...», «І виріс я на чужині», «Сонце заходить, гори чорніють».

І. Нечуй-Левицький «Микола Джеря».

Іван Франко «Пісня і праця», «Легенда про Пілата», «Притча про приязнь», «Строфи», «Не високо мудруй», «Товаришам із тюрми», «Захар Беркут».

Павло Грабовський «Швачка», «Не раз ми ходили в дорогу», «Сон», «До матері», «До Русі-України».

Адріан Кащенко «Над Кодацьким порогом», «Зруйноване гніздо».

Богдан Лепкий «Заспів», «Набік життя, журбо дрібна!», «Видиш, брате мій», «Цвіт щастя».

М. Рильський «Мова», «Пісні», «Ви багато знаєте, нівроку», «Розмова з другом», «Спасибі».

В. Сосюра «Вода десь точить білий камінь», «Учитель», «Солов їні далі, далі солов їні...».

О. Довженко «Воля до життя».

М. Стельмах «Березень», «Гуси-лебеді летять...».

Г. Тютюнник «На згарищі», «Вогник далеко в степу».

О. Підсуха «Мова», «Ніжиловичі», «Запахло квітнем», «Ровесники».

М. Сингаївський «Батьківське поле», «Від серця поклонюсь».

Виконання вимог стандарту

На кінець 7-го класу учень

Вчиться	Вміє
<p>Порівнювати літературний твір з творами інших видів мистецтва (живопис, театр, кіно), характеризуючи їхні загальні і відмінні ознаки.</p> <p>Знайомитись з жанрово-видовою різноманітністю літератури.</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних видів і жанрів (поема, балада, новела, роман, есе).</p> <p>Характеризувати сюжет і композицію літературного твору.</p> <p>Визначати тему і ідею літературного твору.</p> <p>Аналізувати образну систему літературного твору: персонажі, пейзаж, інтер'єр.</p> <p>Аналізувати сюжетно-композиційні елементи літературного твору: пейзаж, портрет, інтер'єр, точка зору.</p> <p>Аналізувати особливості авторської мови, в тому числі тропи: епітет, персоніфікація, паралелізм, метафора, гіпербола, алегорія.</p> <p>Розуміти сутність комічного і трагічного в літературних творах.</p> <p>Розуміти, що в літературних творах відображені етичні та естетичні цінності.</p> <p>Аналізувати відображені в літературних творах етичні та естетичні цінності.</p> <p>Писати рецензію на літературний твір.</p> <p>Складати текст-роздум на літературну та вільну теми.</p> <p>Писати аргументоване есе на літературну та вільну теми.</p> <p>Оцінювати відображені в літературних творах життєві явища.</p> <p>Складати повідомлення про літературний твір.</p>	<p>Сприймає літературний твір як образне відображення дійсності.</p> <p>Аналізує систему персонажів літературного твору.</p> <p>Знайомий з фольклорними, міфологічними і біблійними образами в авторських творах.</p> <p>Порівнює героїв літературного твору з героями творів інших видів мистецтва (живопис, театр, кіно), характеризуючи їх загальні і відмінні ознаки.</p> <p>Виразно читає художній текст, враховуючи авторську і власну читацьку позицію.</p> <p>Оцінює читання інших і власне читання у відповідності з самостійно виробленими критеріями.</p> <p>Оцінює власний переказ і перекази, зроблені однокласниками, за самостійно розробленими критеріями.</p> <p>Знайомий з міфами, героїчним епосом народів світу.</p> <p>Цілеспрямовано вибирає і використовує різні традиційні джерела інформації.</p>

Вчиться	Вміє
<p>Брати участь в дискусії, присвяченій літературному твору.</p> <p>Писати творчі роботи.</p> <p>Оцінювати власні тексти і тексти однокласників за самостійно розробленими критеріями.</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних видів і жанрів та їх авторами.</p> <p>Цілеспрямовано вибирати і використовувати різні електронні, аудіовізуальні джерела інформації.</p> <p>Знаходити і характеризувати історично-культурні факти, відображені в літературних творах.</p> <p>Порівнювати літературні твори різних народів і знаходити спільні і відмінні риси.</p>	

8 КЛАС

Тема 1

В пошуках змісту (Діалог: читач- текст) (30 годин)

Підтеми:

Ліричні пісні та літописи.

Художня ідея тексту та її жанр.

Авторський задум, тематика, проблематика, ідейний зміст твору.

Взаємозв'язок елементів літературного твору (тематика, проблематика, ідея, сюжет, композиція, герої, мовленнєвий ряд).

Задачі:

Вдосконалювати вміння висловлювати і аргументувати свою думку про художній твір.

Вдосконалювати виконавчі і авторські вміння.

Формувати уявлення про вплив художнього твору на духовний та емоційний світ читача.

Розвивати любов до української пісні та гордість за історію свого народу.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Визначає тематику, проблематику та ідейний зміст літературного твору.</p> <p>Аналізує заголовок і композицію літературного твору.</p> <p>Відстежує етапи розвитку сюжету і бачить його особливості.</p> <p>Аналізує зображувальні засоби літературного твору.</p> <p>Вчиться визначати жанрові ознаки поеми, балади, співомовок, новели, драматичного твору, роману.</p> <p>Вчиться співвідносити тематику, проблематику, ідейний зміст твору.</p>	<p>Передає зміст літературного твору, використовуючи різні види переказу.</p> <p>Формулює і аргументує свою точку зору на проблематику і ідейний зміст твору.</p> <p>Драматизує літературний твір/ його фрагменти.</p> <p>Будує власні тексти, використовуючи зображувальні засоби літературного твору.</p> <p>Виявляє інтерес до виконавчої і авторської діяльності.</p> <p>Вчиться аналізувати вплив художнього твору на свій духовний світ.</p>	<p>Вчиться використовувати електронні і аудіовізуальні джерела інформації для збагачення історично-культурних знань.</p> <p>Співставляє отриману із різних джерел інформацію про літературний твір.</p> <p>Виявляє інтерес до різних інститутів культури (кінематографу, театрів, музеїв).</p> <p>Вчиться знаходити і характеризувати історично-культурні факти, відображені в літературних творах.</p> <p>Вчиться порівнювати літературний твір і його втілення в інші види мистецтва (кіно,</p>

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Вчиться аналізувати образну систему літературного твору (персонажі, пейзаж, інтер'єр).</p> <p>Вчиться аналізувати взаємозв'язок елементів літературного твору.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>жанр художнього твору;</p> <p>ідея, тематика, проблематика художнього твору;</p> <p>літописи;</p> <p>комічне, сатира;</p> <p>пауза;</p> <p>композиція, сюжет;</p> <p>антитеза;</p> <p>зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка.</p>	<p>Вчиться розробляти критерії для оцінювання власного переказу і переказів однокласників.</p> <p>Вчиться створювати сценарії за літературними творами / його фрагментами.</p> <p>Вчиться позитивно сприймати різні читацькі оцінки творів.</p>	<p>театр).</p> <p>Вчиться порівнювати проблематику літературних творів різних народів і знаходити загальні і відмінні риси.</p>

Тема 2

В пошуках автора (Діалог: читач- автор) (40 годин)

Підтеми:

Авторська позиція і позиція героїв художнього твору.

Вираження авторської позиції в творах різних жанрів.

Авторська позиція і сприйняття твору читачем.

Історично- культурна епоха і художній світ автора.

Задачі:

Поглиблювати знання про духовні проблеми, виражені в літературному творі.

Збагачувати уявлення про вплив культури епохи на сприйняття літературного твору.

Розвивати вміння співвідносити авторське і читацьке світосприймання.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Визначає жанр літературного твору (поема, повість, оповідання, роман).</p> <p>Порівнює літературних героїв в творах різних жанрів.</p> <p>Розділяє авторську позицію і позицію героїв твору.</p> <p>Бачить особливості художнього світу автора.</p> <p>Вчиться виділяти «вічні» теми, актуальні для будь-якого часу.</p> <p>Вчиться бачити авторську інтерпретацію «вічної» теми.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>художній світ;</p> <p>ліричний відступ;</p> <p>культура епохи.</p>	<p>Співвідносить художній світ автора зі своїм емоційно-духовним досвідом.</p> <p>Порівнює авторське і власне відношення до моральних проблем, виражених у літературному творі.</p> <p>Виразно читає художній текст, враховуючи авторську і власну читацьку позицію.</p> <p>Оцінює власне читання і читання інших у відповідності з самостійно розробленими критеріями.</p> <p>Вчиться писати твори-роздуми, співвідносячи авторське сприйняття світу зі своїм емоціональним досвідом.</p> <p>Вчиться писати аргументоване есе за літературною тематикою.</p> <p>Вчиться сприймати літературний твір, який відображує «вічну» тему, як актуальне для себе.</p>	<p>Бачить проблеми, актуальні для конкретної історичної епохи.</p> <p>Складає історично-культурні коментарі до літературного твору, використовуючи різні джерела інформації.</p> <p>Використовує краєзнавчі матеріали для більш глибокого розуміння творчості письменника.</p> <p>Виявляє інтерес до поглиблення своїх знань про особистість автора літературного твору.</p> <p>Вчиться порівнювати інтерпретацію «вічної» теми в літературних творах різних народів.</p> <p>Вчиться порівнювати інтерпретацію «вічної» теми в творах різних видів мистецтва (література і мистецтво, література і музика).</p>

Рекомендовані твори

Народна лірика (родинно-побутові пісні, соціально-побутові пісні, жартівливі пісні, пісні про кріпацтво, чумацькі пісні, рекрутські й солдатські пісні, наймитські та бурлацькі пісні, стрілецькі пісні).

Літописна повість про похід Ігоря Святославича на половців у 1185 році.

П. Гулак-Артемівський «Пан та Собака».

Є. Гребінка «Човен», «Ведмежий суд», «Пшениця».

Т. Шевченко «Гамалія», «Минають дні, минають ночі...».

Л. Глібов «Мірошник», «Цуцик», «Журба».

С. Руданський «Пісня», «Наука».

І. Карпенко-Карий «Сто тисяч».

І. Франко «Гріє сонечко!», «Моя любов», «Каменярі».

Б. Грінченко «Доки?», «До праці», «Під вербами», «Сам собі пан».

М. Коцюбинський «Дорогою ціною».

В. Самійленко «Українська мова», «Патріоти», «Слова і думки».

Леся Українка «Красо України, Подолля!», «На роковини Шевченка», «Скрізь плач, і стогін, і ридання», «Досвітні огні», «Давня казка».

М. Вороний «Євшан-зілля», Привітання».

О. Олесь «Айстри», «Коли б я знав, що розлучусь з тобою».

П. Тичина «Світає...», «Україно моя, моя люба Вкраїно», «Я утверждаюсь».

У. Самчук «Волинь».

Т. Осьмачка «Україна», «Незмінність».

Б. Антоненко-Давидович «Слово матері».

І. Багряний «Постріли в тайзі».

А. Малишко «Прометей».

О. Гончар «Кресафт».

В. Малик «Побойще в Січі».

П. Загребельний «Роксолана».

В. Стус «Сто років як сконала Січ», «Як добре те, що смерті не боюсь я...», «Весь обшир мій – чотири на чотири», « На колимським морозі калина...», «Терпи, терпи – терпець тебе шліфує».

Є. Гуцало «Хто ти?».

Виконання вимог стандарту

На кінець 8-го класу учень

Вчиться	Вміє
<p>Порівнювати літературний твір з творами інших видів мистецтва (живопис, театр, кіно), характеризуючи їх загальні і відмінні ознаки.</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних видів і жанрів (поема, балада, новела, роман, есе).</p> <p>Аналізувати образну систему літературного твору: персонажі, пейзаж, інтер'єр.</p> <p>Аналізувати сюжетно-композиційні елементи літературного твору: пейзаж, портрет, інтер'єр, точка зору.</p> <p>Розуміти сутність комічного і трагічного в літературних творах.</p> <p>Аналізувати відображені в літературних творах етичні та естетичні цінності.</p> <p>Писати рецензію на літературний твір.</p> <p>Складати текст-роздум на літературну та вільну теми.</p> <p>Писати аргументоване есе на літературні та вільні теми.</p> <p>Брати участь в дискусії, присвяченій літературному твору.</p> <p>Писати творчі роботи.</p> <p>Оцінювати власні тексти і тексти однокласників за самостійно розробленими критеріями.</p> <p>Знайомитись з літературними творами різних видів і жанрів та їхніми авторами.</p> <p>Знаходити і характеризувати історично-культурні факти, відображені в літературних творах.</p> <p>Порівнювати літературні твори різних народів і знаходити спільні і</p>	<p>Знайомий з жанрово-видовим різноманіттям літератури.</p> <p>Характеризує сюжет і композицію літературного твору.</p> <p>Визначає тему і ідею літературного твору.</p> <p>Аналізує особливості авторської мови, в тому числі тропи: епітет, персоніфікація, паралелізм, метафора, гіпербола, алегорія.</p> <p>Розуміє, що в літературних творах відображені етичні та естетичні цінності.</p> <p>Оцінює відображені в літературних творах життєві явища.</p> <p>Складає текст-роздум на літературну тему.</p> <p>Цілеспрямовано вибирає і використовує різні електронні, аудіовізуальні джерела інформації.</p> <p>Виявляє потребу в розширенні своїх читацьких інтересів (фольклор, національна і зарубіжна література).</p>

Вчиться	Вміє
відмінні риси.	

9 КЛАС

Тема 1

Образи світу і людини в літературі і мистецтві (35 годин)

Підтеми:

Художній образ і уявлення: образ – знак – символ.

Художній образ в літературі і мистецтві.

Втілення «вічних» тем в літературі і мистецтві за допомогою різних художніх принципів (романтичного, реалістичного, міфологічного, символічного).

Проблема традиції і новаторства як основа розвитку культури.

Задачі:

Формувати уявлення про різні художні принципи в мистецтві.

Вдосконалювати вміння аргументовано висловлювати свою точку зору на художню проблематику.

Збагачувати особисте сприйняття загальнолюдських духовних проблем.

Формувати інтерес до класичних і сучасних художніх творів, які відображують загальнолюдські духовні проблеми.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Знаходить і аналізує художні образи в творах літератури і мистецтва.</p> <p>Знаходить загальні теми в творах різних видів мистецтва (література і живопис, література і музика).</p> <p>Аналізує авторську інтерпретацію «вічної теми».</p> <p>Вчиться аналізувати характерні риси романтизму і реалізму.</p> <p>Вчиться аналізувати образи-символи різних письменників.</p> <p>Вчиться порівнювати романтичне і реалістичне</p>	<p>Інтерпретує «вічні» теми в літературі.</p> <p>Бере участь у дискусії по темі, яку вивчає.</p> <p>Відноситься до загальнолюдських духовних проблем як до особистих.</p> <p>Вчиться формулювати і аргументувати особисту позицію по відношенню до духовних проблем культури.</p> <p>Вчиться писати твори різних жанрів, використовуючи романтичний і реалістичний художні принципи.</p> <p>Вчиться створювати і подавати твори,</p>	<p>Знаходить загальні теми в творах різних видів мистецтв(література і живопис, література і музика).</p> <p>Виявляє інтерес до класичних і сучасних художніх творів, які відображають загальнолюдські духовні проблеми.</p> <p>Вчиться порівнювати образи-символи в творах різних видів мистецтва (література і живопис, література і музика)</p>

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>втілення «вічних» тем в літературі і мистецтві.</p> <p>Вчиться відрізнати традиційний підхід до втілення «вічних» тем від їх новаторської інтерпретації.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>знак і символ;</p> <p>літературний напрямок;</p> <p>романтизм і реалізм.</p>	<p>використовуючи різні засоби втілення художніх образів (колаж, літературно-музичні сценарії, літературний збірник), працюючи індивідуально і в групах.</p>	

Тема 2

Література як складова частина культури: засіб самопізнання і розуміння світу (35 годин)

Підтеми:

Загальнолюдські цінності в літературі і мистецтві різних народів.

Різноманітність підходів до розглядання духовних проблем – основа діалогу між людьми, культурами, епохами.

Значення культурної спадщини для розвитку особистості і культури в цілому.

Задачі:

Актуалізувати уяву про значення культурної спадщини для розвитку особистості і культури в цілому.

Формувати уяву про значення культури окремого народу в світовій.

Формувати сприйняття літератури і мистецтва як можливості діалогу культур.

Розвивати інтерес до художньої творчості як засобу самовираження.

Запланований результат

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>Виділяє і аналізує загальні духовні проблеми і образи в літературах різних епох і народів.</p> <p>Вчиться досліджувати тематику і проблематику</p>	<p>Пише твори різних жанрів, висловлюючи і мотивуючи свою думку про літературний твір.</p> <p>Пише аргументоване есе на літературну та вільну</p>	<p>Знаходить і характеризує історично-культурні факти, відображені в літературних творах.</p> <p>Порівнює літературні твори різних народів</p>

Розуміння літератури як виду мистецтва	Ціннісне сприйняття літературного твору, творча діяльність	Сприймання літератури як складової частини культури
<p>творів іншомовних письменників Латвії.</p> <p>Засвоює поняття:</p> <p>національна культура;</p> <p>міжкультурний діалог.</p>	<p>теми.</p> <p>Пише творчі роботи, використовуючи сюжетно-композиційні елементи літературного твору.</p> <p>Оцінює власні роботи, а також роботи однокласників за спільно розробленими критеріями.</p> <p>Вчиться сприймати літературний твір як можливість вступити в діалог культур.</p>	<p>і знаходить загальні і відмінні риси.</p> <p>Аналізує загальні духовні проблеми і образи в літературі та мистецтві.</p> <p>Використовує різні джерела інформації (музеї, бібліотеки, інтернет) для збагачення культурних знань.</p> <p>Використовує знання з історії Латвії і світу для аргументації свого читацького сприйняття.</p> <p>Сприймає твір мистецтва як культурну спадщину, яка необхідна кожній людині.</p> <p>Вчиться оцінювати літературний твір як явище культури у відповідності з виробленими критеріями.</p>

Рекомендовані твори

Народні драми: «Просо», «Коза», «Явтух», «Весілля».

«Слово про похід Ігорів».

І. Вишенський «Послання до всіх, в лядській землі живущих», «Послання до єпископів».

Мелентій Смотрицький «Тренос».

Козацькі літописи.

Г. Сковорода «Сад божественних пісень», «Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу», байки (за вибором), притчі (за вибором).

І. Котляревський «Енеїда», «Натавлка Полтавка».

Г. Квітка-Основ'яненко «Маруся».

Т. Шевченко «Катерина», «Гайдамаки», «Гамалія», «Назар Стодоля», «Наймичка», «Сон», «Заповіт», «Кавказ», «Єретик», «І мертвим, і живим...», «Великий льох», «Кобзар» (вірші за вибором).

П. Куліш «Чорна рада», поезія (за вибором).

Марко Вовчок «Народні оповідання», «Інститутка», «Кармелюк».

Ю. Федькович поезія (за вибором).

Виконання вимог стандарту

На кінець 9-го класу учень вміє

Порівнює літературний твір з творами інших видів мистецтва (живопис, музика, театр, кіно), характеризуючи їхн загальні і відмінні ознаки.

Знайомий з літературними творами різних видів і жанрів (поема, балада, новела, роман, есе).

Знайомий з фольклорними, міфологічними і біблійними сюжетами і образами в авторських творах.

Виявляє потребу в читанні творів різних видів і жанрів.

Аналізує образну систему літературного твору: персонажі, пейзаж, інтер'єр.

Аналізує сюжетно-композиційні елементи літературного твору: пейзаж, портрет, інтер'єр, точка зору.

Розуміє сутність комічного і трагічного в літературних творах.

Аналізує відображені в літературних творах етичні та естетичні цінності.

Бере участь в дискусії, присвяченій літературному творові.

Пише творчі роботи.

Оцінює власні тексти і тексти однокласників за самостійно розробленими критеріями.

Пише аргументоване есе на літературні та вільні теми.

Складає текст-роздум на вільну тему.

Складає повідомлення про літературний твір.

Пише рецензію на літературний твір.

Виявляє потребу в розвитку своїх творчих можливостей і читацького досвіду.

Знаходить і характеризує історично-культурні факти, відображені в літературних творах.

Порівнює літературні твори різних народів і знаходить спільні і відмінні риси.

Виявляє інтерес в розширенні своїх читацьких інтересів (фольклор, національна і зарубіжна література).

Виявляє інтерес до знайомства з музеями і культурно-історичними місцями в Латвії.

Форми та методичні прийоми оцінювання

Навчальні досягнення учня треба оцінювати об'єктивно і різносторонньо. Для цього необхідно реалізовувати на практиці:

принцип відкритості і ясності, який контролює виконання основних вимог до засвоєння обов'язкового навчального змісту, що визначені в стандарті по літературі;

принцип сумарності досягнень, який враховує позитивні досягнення учнів на всіх рівнях оцінювання: засвоєння і використання знань, самостійної продуктивної діяльності;

принцип відповідності оцінки, який дає учням можливість підтверджувати свої знання і вміння на всіх рівнях оцінювання під час виконання завдань, відповідей на запитання, аналізу прикладів і ситуацій;

принцип використання різноманітних форм оцінювання: письмові, усні та комбіновані перевірки, індивідуальне та групове оцінювання досягнень і різноманітні перевірені роботи (діагностуючі, контрольні, практичні, проектні роботи, заліки, екзамени);

принцип регулярності оцінювання, який дає можливість інформувати учня та його батьків про отримані знання, засвоєні вміння і динаміку його учбових досягнень;

принцип обов'язковості оцінки, який вимагає оцінювання учбових досягнень кожного учня, залученого до навчального процесу у відповідності з його здібностями.

Оцінювати досягнення учнів можуть: сам учень, однокласники, вчитель (внутрішнє оцінювання), представники шкільної адміністрації, батьки, експерти, держава або інститути самоврядування (зовнішнє оцінювання).

Оцінювання – складова частина навчального процесу, тому здійснюється протягом всього навчального часу, при цьому виділяється передбачене для оцінювання місце в рамках навчального процесу, визначається мета оцінювання, методичні прийоми оцінювання, порядок оцінювання.

Форми оцінювання

Попереднє оцінювання

Проводиться на початку навчального року або перед вивченням нової теми. В процесі попереднього оцінювання використовується формативне оцінювання.

Цілі:

з'ясувати рівень підготовки учнів до засвоєння теми або курсу;

створити мотиваційну основу для активної діяльності учнів в процесі засвоєння теми або курсу;

узгодити форми співпраці учня та вчителя, уточнити цілі та задачі навчання.

В ході попереднього оцінювання учні разом з учителем з'ясовують, яким може бути кінцевий результат засвоєння теми (курсу), критерії оцінки досягнення результату.

Наприклад:

Методи, методичні прийоми оцінювання	Оцінюється	Порядок оцінювання
Бесіда.	Знання і вміння учнів, накопичені на попередніх етапах навчання. Вміння оцінювати власні досягнення, визначати проблеми. Знання тексту літературного твору.	Зараховано / не зараховано або описово.
Відповіді на запитання.	Правильність сприйняття літературного твору (емоційне звучання, зміст, художня форма).	Зараховано / не зараховано або описово.
Складання питань учнями.	Правильність сприйняття проблематики літературного твору.	Зараховано / не зараховано або описово.

Поточне оцінювання

Проводиться в процесі навчання; використовується формативне оцінювання.

Цілі:

констатувати досягнення учнів з метою їх подальшого вдосконалення;

сприяти формуванню в учнів навичків самостійної навчальної діяльності і відповідальності за досягнений результат;

контролювати відповідність ходу навчального процесу меті навчання і використовуваним методам.

В розробці критеріїв оцінювання можуть брати участь учні, в результаті чого у них формується відповідальність за досягнуті в процесі навчання результати.

Методичні прийоми поточного оцінювання: твір, аналіз художнього тексту, виразне читання, відповіді на запитання.

Для фіксації результатів оцінювання можна використати: неформальне усне або письмове оцінювання, оцінювання за критеріями; самооцінку; оціночні карти роботи груп, пар; робочі папки (портофоліо) учнів; аналіз навчальних робіт.

Наприклад:

Методи, методичні прийоми оцінювання	Оцінюється	Порядок оцінювання
Вирішення проблем.	Вміння аналізувати художню проблему, приймати правильне рішення, аргументувати його, опираючись на різні джерела інформації і власний читацький досвід.	Зараховано / не зараховано.
Перевірна (діагностична) робота.	Вміння аналізувати текст літературного твору (визначати тему, ідею; характеризувати персонажів, оцінювати художнє значення зображувальних засобів та ін.) Вміння складати власний текст (твір за літературним твором, анотацію, відгук та ін.)	Зараховано / не зараховано.
Аналіз ситуації.	Вміння оцінювати різні точки зору на проблему, приймати рішення, виражати і коригувати власну точку зору.	Зараховано / не зараховано.

Підсумкове оцінювання

Проводиться після вивчення теми або курсу; використовується сумативне оцінювання.

Мета – константувати в учнів рівень засвоєння знань і сформованості вмінь після проходження теми, курсу, в кінці семестру, навчального року, визначити їх відповідність вимогам стандарту з літератури.

Критерії оцінювання розробляються в процесі складання перевірної роботи, учні можуть бути знайомі з ними повністю або частково. Наприклад, учні можуть познайомитись з критеріями оцінювання, які були прийняті в екзаменаційній роботі попереднього року.

Наприклад:

Методи, методичні прийоми оцінювання	Оцінюється	Порядок оцінювання
Дискусія.	Вміння аргументовано виражати власне відношення до проблематики художнього твору, вибираючи певну форму і мовні засоби. Вміння вставати на позицію співрозмовника, аналізувати і оцінювати його точку зору і аргументи. Вміння коректувати власну точку зору, враховуючи зміст	Балами (за 10-и бальною шкалою).

Методи, методичні прийоми оцінювання	Оцінюється	Порядок оцінювання
	і особливості діалогу.	
Комбінована перевірна робота.	Рівень засвоєння літературних знань і читацьких вмінь, вміння використовувати їх у власному творчому досвіді.	Балами (за 10-и бальною шкалою).

Під час розробки змісту перевірки варто комбінувати методи формальної перевірки з автентичними методами, серед яких важливе місце відводиться практичним досягненням учня. В результаті цього здійснюється контроль за засвоєнням учнем навчального змісту (часто за допомогою попереднього і поточного оцінювання) і констатація досягнень навчальних цілей і задач (за допомогою поетапного і підсумкового оцінювання).

Учитель оцінює складені ним перевірні роботи на основі розроблених критеріїв (вчитель сам визначає критерії оцінювання, враховуючи: зміст навчального предмету і організацію навчального процесу; зміст освітньої програми, розробленої навчальним закладом; умови використання 10-бальної шкали).

Зміст державних перевірних робіт розробляється так, щоб досягнення учнів оцінювались в балах у відповідності з визначеними критеріями.

В кінці 9-го класу учні виконують державну перевірку роботи – залік з літератури.

Досягнені учнями результати фіксуються в екзаменаційній карті по десятибальній системі.

Навчальні посібники, які використовуються для засвоєння навчального змісту

В процесі викладання і засвоєння курсу літератури вчитель і учні використовують підручники з літератури, які видаються в Україні.

Методи і методичні прийоми засвоєння літератури

Метод навчання – це сукупність прийомів взаємної співпраці учня і вчителя, яка необхідна для реалізації певного дидактичного принципу або педагогічного підходу і призначена для того, щоб забезпечити виконання задач навчання, виховання і розвитку, а також досягнення мети освіти.

Прийом навчання – це складова частина методу навчання, за допомогою якої вирішуються конкретні навчальні задачі, направлені на досягнення навчальної мети.

Вибір методів визначається метою та задачами засвоєння літератури, тобто формуванням емоційно – ціннісного відношення до літератури як мистецтва слова на основі розвитку пізнавальних і творчих вмінь учня в процесі його активної навчальної діяльності

діяльності. Так учень стає суб'єктом діяльності: самостійно ставить мету, аналізує ситуацію, планує, проектує, діє, отримує і аналізує результати і оцінює себе. У відповідності з цим в центр процесу навчання висуваються художній твір, особистість учня і організація діалогу між собою.

Методика організації такого діалогу є інтерактивною. Це означає:

створення можливостей для учня зайняти ініціативну позицію в навчальному процесі;
засвоєння навчального матеріалу через пізнання світу, вступаючи з ним в активний діалог;
самостійний творчий пошук відповідей на основі досвіду з одночасним збагаченням його, а також наступним пошуком істини.
Вчитель стає активним учасником діалогу всередині учнівського колективу і вміло контролює і направляє взаємодіє учнів.

У відповідності з направленістю літературної освіти на цілісний розвиток особистості учня виділяються такі інтерактивні методи навчання, які викликають пізнавальну активність, потребу в оволодінні способами дій, допомагають створенню доброзичливої атмосфери творчості.

Бесіда – (відповіді на питання): постановка системи питань, причому відповідь на кожне питання логічно передбачає перехід до слідуючого питання чи відповідних завдань.

Вирішення проблем – вчитель або учень формулюють проблему чи питання, на яке необхідно знайти відповідь. Учні уточнюють проблемне питання, продумують і здійснюють план його рішення, оцінюють, чи є отриманий результат вирішенням даної проблеми чи проблема потребує подальшого розгляду.

Гральне моделювання, яке дає змогу учневі не лише краще відчувати авторські ідеї, закладені в художньому творі, і виразити власне відношення, але і відчувати себе своєрідним співавтором письменника, усвідомити себе не просто пасивним спостерігачем, а рівноправним активним учасником культурного процесу (гра з фіксованими і імпровізованими ролями, гра – драматизація, театралізовано – художні діалоги).

Дидактична гра – передбачає навчальну цілеспрямованість і змагання (КВВ, кросворд, вікторина). В структурі навчального процесу на основі дидактичної гри можна виділити чотири елементи – етапи: орієнтація (оголошення теми учителем, огляд загальних правил гри); підготовка до проведення (аналіз сценарію, правил, процедур гри тощо); проведення гри, обговорення гри, одним із результатів якого може бути і перегляд гри, збір пропозицій по внесенню в неї поправок, змін.

Дискусія, головними рисами якої є цілеспрямований і упорядкований обмін ідеями, судженнями, думками в групі заради пошуку істини, причому учасники члени організації цього обміну. Важною рисою навчальної дискусії є діалогічна позиція педагога. Основні форми навчальної дискусії: «круглий стіл», «засідання експертної групи», «форум», «симпозіум», «дебати».

Дослідження – учень в процесі навчання моделює проблемну ситуацію, прогнозує очікувані результати, аналізує, інтерпретує отриману в результаті рішення інформацію. Дотримання цих умов, які складають суть дослідницького методу навчання, стимулює

творчу діяльність учня, сприяє активізації всіх сфер його психіки, в тому числі розумової і емоціональної. Самостійне виявлення поставленої автором у творі проблеми, включення цієї проблеми в свій духовний світ, пошук особистої, а не єдино можливої, «правильної» інтерпретації тексту, складання власного тексту на основі отриманих знань і умінь – всі ці можливості дослідницького методу допомагають учням відкрити свій унікально – неповторний власний образ в культурі.

Інтерв'ю – вчитель доручає учням з'ясувати думку однієї або кількох людей відносно певної теми. Учні збагачують результати цієї розмови і роблять висновки.

«Мозковий штурм» – метод народження ідей в ході групової творчої діяльності. Сприяє формуванню в учнів мотивації засвоєння нової теми, складання плану спільної діяльності, пошукам шляхів вирішення проблеми та ін. Даний метод забезпечує підвищення розумової діяльності учнів, формування у них вміння вирішувати проблему, висувати ідеї в процесі групової роботи, приймати рішення в демократичній формі, покращенню міжособистих відносин.

Проектне навчання – технологія захисту індивідуальних проектів. Проектне навчання є непрямим, і тут ціниться не тільки результат, а в більшій мірі сам процес. В повній мірі робота над проектом проходить шість стадій: підготовка, планування, дослідження, висновки, подання чи звіт, оцінка результату і процесу. Вчитель перетворюється в куратора або консультанта, який допомагає учням в пошуці джерел, сам є джерелом інформації, підтримує і заохочує учнів, координує і коригує весь процес, підтримує безперервний зворотній зв'язок.

Робота з текстом – вчитель пропонує учням текст для читання (у відповідності з рівнем читацького розвитку учнів). Учні знайомляться з текстом, аналізують його, формулюють питання і відповідають на них.

Розповідь (викладення матеріалу, лекція). Вчитель або учень викладає зміст певної теми, це може бути викладення різних ідей, думок, фактів, теорій і подій. Учні слухають, роблять записи, у відповідності з даним завданням задають питання.

Складання власного тексту (есе, порівняльний опис, відгук і т. п.) – вчитель пропонує учням скласти власний текст на певну тему (структура тексту може бути різною). Учні складають текст, враховуючи вибрану тему і жанрові ознаки, структуру даного типу текстів. При цьому учні висловлюють власні думки, виражають відношення до проблеми.

«Синектика» – метод групового вирішення проблем на основі метафоричного мислення. Використання даного методу вимагає обов'язкової присутності експерта – компетентної особи, роль якої виконує вчитель або підготовлений учень. В процесі підбору різних варіантів експерт докладно коментує всі пропозиції, після чого кожен учень переформулює проблему своїми словами, наближаючи її до себе. На наступному етапі відбувається спільний вибір одного із варіантів переформульованої проблеми, після чого вчитель спонукає весь клас до пошуку образних, «метафоричних» аналогій для закладених у проблемі фактів. Цей етап є ключевим для синектики. В процесі цього пошуку, поряд з прямим співставленням предметів і явищ, вчитель спонукає учнів до залучення «особистісних», «символічних» і «фантастичних» аналогій, які виконують ведучу роль в груповому творчому процесі. На завершальному етапі відбувається «підгонка» намічених класом підходів до рішення. Якщо намічені підходи виявились

непродуктивними, клас повертається до пошуку нових аналогій. Якщо підхід до проблеми (або готове рішення) годиться, то він переноситься з переформульованого учнями, обмеженого варіанту проблеми до її початкової постановки. На цьому етапі клас визначає, чи вирішена поставлена проблема чи варто вибрати новий підхід до пошуку рішення.

На уроках літератури використовуються як класна, так і домашня форми організації роботи.

Загальні форми організації навчання – фронтальна робота, групова робота (в тому числі робота в парах), індивідуальна робота.

Конкретні форми організації навчання – навчальний урок, екскурсія, практичне заняття, семінар, проектна робота, домашнє завдання.

Робота в класі може бути організована таким чином, що кожен учень виконує завдання самостійно. В такому випадку оцінювання може бути як сумативним, так і формативним. Якщо в роботу учнів включається елемент конкуренції, виникає необхідність порівнювати їх досягнення, тоді використовується сумативне оцінювання.

Робота в класі може бути організована як кооперативна (в групах чи парах). В такому випадку головним стає вміння співпрацювати, обмін ідеями і почуттями, активне слухання, реакція на думку співрозмовника.

Отримання учнями інформації може бути організовано таким чином: читання художньої літератури і нехудожніх літературних джерел (мемуари, щоденники, листи), робота з довідковою (енциклопедії, словники) і навчальною літературою, перегляд відеофільмів, ілюстративних матеріалів, використання аудіокaset, комп'ютерних програм і сітки Інтернет.

LITERATŪRA

Mācību priekšmeta programmas paraugs
(ukraiņu valodā)

Atbildīgā par izdevumu – T. Fomina

Mācību priekšmetu programmas paraugu
aizliegts izmantot komercdarbībai!

© Izglītības satura un eksaminācijas centrs

Rīga

2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī